

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 8 lipca 2026 r.

Pozycja 62

POSTANOWIENIE

z dnia 26 listopada 2025 r.

Sygn. akt Ts 101/21

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Michał Warciński,

po wstępnym rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym skargi konstytucyjnej Parafii Rzymskokatolickiej [...] w K. o zbadanie zgodności:

art. 292 w związku z art. 172 § 1 w związku z art. 285 § 1 i 2 w związku z art. 305⁴ w związku z art. 352 § 1 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. z 2019 r. poz. 1145, ze zm.) w zakresie, w jakim umożliwiają:

– „nabycie przez zasiedzenie służebności przesyłu w dobrej wierze w przypadku braku decyzji administracyjnej wydanej na podstawie art. 35 ustawy z dnia 12 marca 1958 r. o zasadach i trybie wywłaszcz[a]nia nieruchomości [Dz. U. z 1974 r. Nr 10, poz. 64, ze zm.] art. 70 ust. 1 ustawy z dnia 29 kwietnia 1985 r. o gospodarce gruntami i wywłaszczaniu nieruchomości (D[z]. U. z 1991 r. [N]r 30[,] poz. 127[,] ze zm.), art. 124 ust. 1 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (D[z]. U. z 2018 r. poz. 2204[,] ze zm.)”,

– „doliczenie posiadania przez przedsiębiorstwa energetyczne wykonywanego przed dniem 3 sierpnia 2008 r. (...), do okresu korzystania przez przedsiębiorcę przesyłowego z trwałego i widocznego urządzenia w sposób odpowiadający służebności przesyłu po dniu 3 sierpnia 2008 r., potrzebnego do nabycia służebności przesyłu przez zasiedzenie z pominięciem zawieszenia biegu zasiedzenia służebności przesyłu na nieruchomości skarżącego, któremu stwierdzono prawo własności nieruchomości po przemianach ustrojowych Państwa Polskiego po 1989 r., zgodnie z art. 60 ust. 1 pkt 5 ustawy z [dnia] 17 maja 1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2019 r. poz. 1347[,] ze zm.), a który to właściciel został pozbawiony możliwości wykonywania prawa własności swojej nieruchomości z uwagi na obowiązujące przepisy prawne w PRL oraz uwarunkowania polityczne, co skutkowało zawieszeniem biegu zasiedzenia służebności gruntowych, a następnie służebności przesyłu w czasie, gdy prawo własności nie mogło być w tym czasie wykonywane”,

z art. 2, art. 21 ust. 1 i 2, art. 25 ust. 4, art. 31 ust. 2 i 3, art. 32 ust. 1 i 2, art. 37 ust. 1 oraz art. 64 ust. 1-3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,

p o s t a n a w i a:

odmówić nadania skardze konstytucyjnej dalszego biegu.

UZASADNIENIE

W skardze konstytucyjnej wniesionej do Trybunału Konstytucyjnego 2 kwietnia 2021 r. (data nadania) Parafia Rzymskokatolicka [...] w K. (dalej: skarżąca), reprezentowana przez pełnomocnika z wyboru, wystąpiła z żądaniem przytoczonym w komparycji niniejszego postanowienia na tle następującego stanu faktycznego.

Skarżąca jest właścicielem nieruchomości (działek nr [...]) położonych w K., gmina W., dla których prowadzona jest księga wieczysta nr [...].

Prawo własności nieruchomości skarżącej stwierdzono decyzją Wojewody W. z 31 marca 2004 r. (nr [...]). Przez nieruchomość przebiega linia energetyczna średniego napięcia i napowietrzna linia energetyczna wysokiego napięcia, której właścicielem jest ENEA Operator Sp. z o.o. z siedzibą w P. (dalej: przedsiębiorca energetyczny). Skarżąca wystąpiła do Sądu Rejonowego w W. z wnioskiem o ustanowienie na powyższej nieruchomości służebności przesyłu na rzecz przedsiębiorcy energetycznego, za jednorazowym wynagrodzeniem.

Postanowieniem z 20 listopada 2019 r. (sygn. akt [...]) Sąd Rejonowy w W. Wydział I Cywilny ustanowił na nieruchomości skarżącej prawo służebności przesyłu na rzecz przedsiębiorcy energetycznego, jednocześnie zasądzając od niego na rzecz skarżącej kwotę 14 000 zł tytułem jednorazowego wynagrodzenia. Wskazał, że instytucja służebności przesyłu została wprowadzona do polskiego porządku prawnego dopiero w 2008 r. i właściciel nieruchomości nie mógł podjąć jakichkolwiek działań zmierzających do przeciwdziałania zasiedzeniu takiej służebności, jak również służebności gruntowej odpowiadającej służebności przesyłu, stwierdzając fakt bezumownego korzystania przez przedsiębiorcę energetycznego z takiej nieruchomości. Powołując się na zasady słuszności i zaufania do państwa prawa odmówił stwierdzenia zasiedzenia służebności przesyłu. Przedsiębiorca energetyczny złożył apelację od tego orzeczenia.

Postanowieniem z 25 listopada 2020 r. (sygn. akt [...]) Sąd Okręgowy w P. Wydział XV Cywilny Odwoławczy m.in. zmienił postanowienie Sądu Rejonowego w W. i oddalił wniosek o ustanowienie służebności przesyłu. Sąd Okręgowy uznał, że przedsiębiorca energetyczny powołał się skutecznie na tytuł prawny do nieruchomości uprawniający do korzystania z jej części w zakresie odpowiadającym służebności przesyłu. Przedsiębiorca energetyczny nabył je w drodze zasiedzenia i skutek ten nastąpił z mocy prawa z chwilą upływu terminu posiadania służebności gruntowej o treści służebności przesyłu wymaganego przez ustawodawcę do nabycia tego ograniczonego prawa rzeczowego w dobrej wierze.

Postanowienie Sądu Okręgowego – doręczone pełnomocnikowi skarżącej 4 stycznia 2021 r. – wskazane zostało jako ostateczne rozstrzygnięcie w rozumieniu art. 79 ust. 1 Konstytucji.

Trybunał Konstytucyjny postanowieniem z 8 czerwca 2021 r. (doręczonym pełnomocnikowi skarżącej 15 czerwca 2021 r.) zawiesił postępowanie przed Trybunałem w związku z wystąpieniem przez skarżącą ze skargą kasacyjną.

Sąd Najwyższy postanowieniem z 30 czerwca 2022 r. (sygn. akt [...]) przyjął skargę kasacyjną do rozpoznania, a następnie oddalił ją postanowieniem z 21 marca 2024 r. (sygn. akt [...]), orzekając w trzyosobowym składzie na etapie merytorycznym.

W związku z faktem oddalenia skargi Trybunał postanowieniem z 3 października 2024 r. podjął zawieszone postępowanie, natomiast zarządzeniem sędziego Trybunału Konstytucyjnego z tego samego dnia (doręczonym pełnomocnikowi skarżącej 14 października 2024 r.) skarżąca została wezwana do usunięcia braku formalnego skargi konstytucyjnej

przez doprecyzowanie przedmiotu zaskarżenia (tj. przepisu ustawy lub innego aktu normatywnego, na podstawie którego sąd lub organ administracji publicznej orzekł ostatecznie o wolnościach lub prawach albo obowiązkach skarżącej określonych w Konstytucji i w stosunku do którego skarżąca domaga się stwierdzenia niezgodności z Konstytucją – art. 53 ust. 1 pkt 1 u.o.t.p.TK) poprzez wyjaśnienie, czy jest nim wskazany na stronie 1 skargi (po słowach: „wnoszę o: 1. stwierdzenie niegodności”): „art. 292 w zw. z art. 172 § 1 w zw. z art. 285 § 1 i 2 w zw. z art. 305⁴ w zw. z art. 352 § 1 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. z 2019 r. poz. 1145 ze zm.)”, czy wskazany na stronie 2 skargi (po słowach: „Określam przedmiot skargi konstytucyjnej wskazując na naruszenie przepisów:”): „– art. 121 pkt 4 w zw. z art. 175 w zw. z art. 292 w zw. z art. 172 § 1 w zw. z art. 285 § 1 i 2 w zw. z art. 305⁴ w zw. z art. 352 § 1 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. z 2019 r. poz. 1145, ze zm.) w związku z art. 35 ustawy z dnia 12 marca 1958 r. o zasadach i trybie wywłaszczania nieruchomości (Dz. U. z 1974 Nr 10, poz. 64, ze zm.), – art. 70 ust. 1 ustawy z dnia 29 kwietnia 1985 r. o gospodarce gruntami i wywłaszczaniu nieruchomości (Dz. U. z 1991 r. Nr 30 poz. 127, ze zm.), – art. 124 ust. 1 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. z 2020 r. poz. 65, ze zm.) w związku z art. 61 i 63 ustawy z 17 maja 1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2019 r. poz. 1347, ze zm.)”.

Skarżąca odniosła się do powyższego zarządzenia w piśmie procesowym z 21 października 2024 r. (data nadania).

Zdaniem skarżącej wykładnia kwestionowanych przepisów ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. z 2019 r. poz. 1145, ze zm.) przyjęta w dotychczasowym orzecznictwie Sądu Najwyższego, stosowana przez sądy powszechne, w tym Sąd Okręgowy w Poznaniu, doprowadziła w jej sprawie do naruszenia konstytucyjnego prawa własności, a także zasad: proporcjonalności, równości wobec prawa oraz demokratycznego państwa prawnego i przepisów określających zasady zwrotu nieruchomości bezprawnie wywłaszczonych w PRL oraz korzystanie z praw i wolności konstytucyjnych.

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

1. Stosownie do art. 61 ust. 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK) skarga konstytucyjna podlega wstępnemu rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym. Służy ono wyeliminowaniu – już w początkowej fazie postępowania – spraw, które nie mogą być przedmiotem merytorycznego rozstrzygnięcia. Trybunał wydaje postanowienie o odmowie nadania skardze dalszego biegu, gdy nie spełnia ona określonych przez prawo wymagań, jest oczywiście bezzasadna lub gdy braki formalne nie zostały usunięte w ustawowym terminie.

2. W myśl art. 79 ust. 1 Konstytucji przedmiotem skargi konstytucyjnej może być ustawa lub inny akt normatywny, na podstawie którego sąd lub organ administracji publicznej orzekł ostatecznie o wolnościach lub prawach skarżącego albo o jego obowiązkach określonych w Konstytucji. W związku z tym art. 53 ust. 1 pkt 1 u.o.t.p.TK zobowiązuje skarżącego do określenia przedmiotu skargi, tj. do wskazania przepisu ustawy lub innego aktu normatywnego, na podstawie którego wydano w jego sprawie orzeczenie, o którym mowa w art. 79 ust. 1 Konstytucji i w stosunku do którego domaga się stwierdzenia niezgodności z ustawą zasadniczą.

3. Ponieważ skarżąca nie określiła jednoznacznie tak rozumianego przedmiotu skargi, Trybunał wezwał do jego doprecyzowania. Zarządzeniem z 3 października 2024 r. zobowiązał skarżącą do wyjaśnienia, czy kwestionuje zgodność z Konstytucją wskazanych na stronie

pierwszej skargi przepisów ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. z 2019 r. poz. 1145, ze zm.; dalej: k.c.), czy przywołanych na stronie drugiej, określonych jako jej przedmiot, także przepisów innych aktów normatywnych.

W piśmie procesowym z 21 października 2024 r. (data nadania) skarżąca nie wyjaśniła tej kwestii. Potwierdziła, że kwestionuje przepisy k.c. przywołane na stronie pierwszej skargi, ale dodała też nowe normy oraz przedstawiła inny zakres zaskarżenia niż ten, który zakwestionowała pierwotnie.

Trybunał przypomina, że określenie kwestionowanego przepisu ustawy lub innego aktu normatywnego, na podstawie którego sąd lub organ administracji publicznej orzekł ostatecznie w sprawie skarżącego oraz wskazanie naruszonej konstytucyjnej wolności lub prawa, o których mowa w art. 53 ust. 1 pkt 1 i 2 u.o.t.p.TK, są elementami konstrukcyjnymi skargi, która zgodnie z art. 77 ust. 1 u.o.t.p.TK może być wniesiona w terminie trzech miesięcy od dnia doręczenia skarżącemu ostatecznego orzeczenia. W piśmie procesowym z 21 października 2024 r. skarżąca nie mogła więc zmodyfikować przedmiotu zaskarżenia i wzorców kontroli.

Wziąwszy powyższe pod uwagę Trybunał stwierdza, że skarżąca nie usunęła prawidłowo braku formalnego skargi konstytucyjnej.

Wskazana okoliczność jest, zgodnie z art. 61 ust. 4 pkt 2 u.o.t.p.TK, podstawą odmowy nadania analizowanej skardze dalszego biegu.

W tym stanie rzeczy Trybunał Konstytucyjny postanowił jak w sentencji.

POUCZENIE

Na podstawie art. 61 ust. 5 u.o.t.p.TK skarżącej przysługuje prawo wniesienia zażalenia na powyższe postanowienie w terminie 7 dni od daty jego doręczenia.